

DÜŞÜNME BECERİLERİ VE UYGULAMA ÖRNEKLERİ KILAVUZ KİTABI

Editör

Prof. Dr. Gülay EKİCİ

...Geleceğin Fikirleri...

DÜŞÜNME BECERİLERİ VE UYGULAMA ÖRNEKLERİ KILAVUZ KİTABI

Editör: Prof. Dr. Gülay EKİCİ

Yazarlar:

Adem SEZER - Gülay EKİCİ - Sevilay KARAMUSTAFAOĞLU - Süleyman YAMAN
Ahmet DURMAZ - Ahmet Zeki GÜVEN - Aysun GÜR - Bülent ÖZDEN - Cahit ERDEM
Cennet ŞANLI - Davut SARITAŞ - Emin Tamer YENEN - Erdi ERDOĞAN - Gürol YOKUŞ
Uğur AKPUR - Volkan DURAN - Yılmaz KARA - Büşra KARTAL - Mustafa POLAT
Oktay KIZKAPAN - Sabahattin YEŞİLÇINAR - Selcen GÜLTEKİN - Tuba AKPOLAT
Eylem ORUÇ - H. Mustafa DÖNMEZ - Merve KOCAGÜL - Aynur Elif BULUT
Eda Yalçın İNCİK - Esra SELVİ - Güneş KORKMAZ - Şefika TATAR - Bahar Cansu KARA

ISBN: 978-625-8499-97-1

Copyright © Vizetek

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi'ne aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Sayın okuyucularımız, bandrolsüz yayınları satın almamanızı diliyoruz.

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

Yayın Koordinatörü: Ferit RESULOĞULLARI

Kapak Tasarımı & Mizanpaj: Sadık HANGÜL

1. Baskı: Ankara | Mart, 2023

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA

Tel.: (0312) 482 00 11

Web: www.vizetek.com.tr

E-mail: vizetekiayincilik@gmail.com

Yayıncı Sertifika No: 41575

Baskı: Bizim Dijital Matbaa

Ostim, Serhad Mah. Uzay Çağı Cad. 1128. Sk. No:6, Yenimahalle/Ankara

Tel: 444 9 296

Matbaa Sertifika No: 41356

DÜŞÜNME BECERİLERİ VE UYGULAMA ÖRNEKLERİ KILAVUZ KİTABI

Editör

Prof. Dr. Gülay EKİCİ

Yazarlar

Prof. Dr. Adem SEZER - Prof. Dr. Gülay EKİCİ

Prof. Dr. Sevilay KARAMUSTAFAOĞLU - Prof. Dr. Süleyman YAMAN

Doç. Dr. Ahmet DURMAZ - Doç. Dr. Ahmet Zeki GÜVEN

Doç. Dr. Aysun GÜR - Doç. Dr. Bülent ÖZDEN - Doç. Dr. Cahit ERDEM

Doç. Dr. Cennet ŞANLI - Doç. Dr. Davut SARITAŞ

Doç. Dr. Emin Tamer YENEN - Doç. Dr. Erdi ERDOĞAN

Doç. Dr. Gürol YOKUŞ - Doç. Dr. Uğur AKPUR - Doç. Dr. Volkan DURAN

Doç. Dr. Yılmaz KARA - Dr. Öğr. Üyesi Büşra KARTAL

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa POLAT - Dr. Öğr. Üyesi Oktay KIZKAPAN

Dr. Öğr. Üyesi Sabahattin YEŞİLÇINAR - Dr. Öğr. Üyesi Selcen GÜLTEKİN

Dr. Öğr. Üyesi Tuba AKPOLAT - Öğr. Gör. Dr. Eylem ORUÇ

Öğr. Gör. Dr. H. Mustafa DÖNMEZ - Arş. Gör. Dr. Merve KOCAGÜL

Dr. Aynur Elif BULUT - Dr. Eda Yalçın İNCİK - Dr. Esra SELVİ

Dr. Güneş KORKMAZ - Dr. Şefika TATAR

Doktora Öğrencisi Bahar Cansu KARA

Editör ve Yazarlara ait ORCID ID numaraları

Editörü

Prof. Dr. Gülay Ekici

ORCID ID: 0000-0003-2418-1929

Yazarlar

Prof. Dr. Adem SEZER - ORCID: 0000-0001-9057-3897

Prof.Dr. Gülay EKİCİ - ORCID: 0000-0003-2418-1929

Prof. Dr. Sevilay KARAMUSTAFAOĞLU - ORCID: 0000-0002-2852-7061

Prof. Dr. Süleyman YAMAN - ORCID: 0000-0001-5152-4945

Doç. Dr. Ahmet DURMAZ - ORCID: 0000-0002-9744-2547

Doç. Dr. Ahmet Zeki GÜVEN - ORCID: 0000-0002-4922-7535

Doç. Dr. Aysun GÜR - ORCID: 0000-0002-9385-3816

Doç. Dr. Bülent ÖZDEN - ORCID: 0000-0002-8000-2123

Doç. Dr. Cahit ERDEM - ORCID: 0000-0001-6988-8122

Doç. Dr. Cennet ŞANLI - ORCID: 0000-0003-3285-0950

Doç. Dr. Davut SARITAŞ - ORCID: 0000-0002-5108-4801

Doç. Dr. Emin Tamer YENEN - ORCID: 0000-0003-2359-3518

Doç. Dr. Erdi ERDOĞAN - ORCID: 0000-0002-3921-575X

Doç. Dr. Gürol YOKUŞ - ORCID: 0000-0002-4849-5829

Doç. Dr. Uğur AKPUR - ORCID:0000-0002-6888-5752

Doç. Dr. Volkan DURAN - ORCID: 0000-0003-0692-0265

Doç. Dr. Yılmaz KARA - ORCID: 0001-0001-6897-3245

Dr. Öğr. Üyesi Büşra KARTAL - ORCID: 0000-0003-2107-057X

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa POLAT - ORCID: 0000-0002-6905-0087

Dr. Öğr. Üyesi Oktay KIZKAPAN - ORCID: 0000-0001-6781-9879

Dr. Öğr. Üyesi Sabahattin YEŞİLÇINAR - ORCID: 0000-0001-6457-0211

Dr. Öğr. Üyesi Selcen GÜLTEKİN - ORCID: 0000 0001 8668 4543

Dr. Öğr. Üyesi Tuba AKPOLAT - ORCID: 0000-0001-5907-6972
Öğr. Gör. Dr. Eylem ORUÇ - ORCID: 0000-0003-2707-8986
Öğr. Gör. Dr. H. Mustafa DÖNMEZ - ORCID: 0000-0002-3062-7010
Arş. Gör. Dr. Merve KOCAGÜL -0000-0002-1152-9220
Dr. Aynur Elif BULUT - ORCID: 0000 0002 8408 8155
Dr. Eda Yalçın İNCİK - ORCID: 0000-0001-5636-5373
Dr. Esra SELVİ - ORCID: 0000-0003-4850-1704
Dr. Güneş KORKMAZ - ORCID:0000-0002-9060-5972
Dr. Şefika TATAR -ORCID: 0000-0001-86997451
Dr. Öğrencisi Bahar Cansu KARA - ORCID: 0000-0002-3363-7724

*Bu kitabı;
Cumhuriyetimizin 100. yılı sebebiyle başta Ulu Önderimiz Gazi Mustafa
Kemal ATATÜRK olmak üzere, silah arkadaşlarına ve tüm şehitlerimize
ithaf ediyoruz...*

ÖN SÖZ

Je pense, donc je suis (Düşünüyorum, öyleyse varım)

René Descartes

Düşünme insan zihninin sınırsız becerilerinden biridir. Bu becerinin gelişim sürecinin oluşturulması anne karnında başlarken doğumla birlikte çok hızlı ve bilinçli bir gelişim göstermektedir. Her bireyin bu süreçte başarılı düşünebildiği ve düşünme becerisini istenilen düzeyde/nitelikte geliştirebildiği söylenemez. Ancak düşünme becerilerinin kazanılmış olması, düşünmenin niteliğini, bireyin başarılarını, bireyin yaşam kalitesini ve yaşam mutluluğunu etkilemektedir. Bu nedenle düşünme becerilerinin tespit edilmesi/geliştirilmesi/ etkili kullanılabilmesi için öncelikli sorumluluklar öğretmenlere düşmekle birlikte geleceğin öğretmenleri olacak olan öğretmen adaylarının da bu sorumluluğu alabilecek şekilde yetiştirilmeleri önemlidir. Bu eser öğretmenlerin, öğretmen adaylarının ve konuya ilgisi olan tüm okuyucuların kullanımını yönünde hazırlanmış olan kapsamlı bir çalışmadır.

Kitap toplam 30 farklı düşünme becerisinin sunulduğu ana bölümlerden oluşmaktadır. Bu bölümlerin her biri kendi içinde aynı alt başlıklar altında düzenlenmiştir. Oldukça titiz çalışma gerektirmesi noktasında, kitabın hazırlanmasında editörlük görevi üstlenmenin epeyce zor olduğunu söylemem gerekiyor. Çünkü ilgili literatürde klasik düşünme becerileri olarak ifade edilen düşünme becerilerinin olması, 21yy. becerileri kapsamında pek çok düşünme becerisinin yer alması ve her alana özel spesifik düşünme becerilerinin olması kitap bölümlerinin belirlenmesinde oldukça iyi analiz yapılmasını gerektirmiştir. Ayrıca tüm bölümlerin aynı şablona göre hazırlanmış olması kitabın sistematik bir düzen içermesini sağlamıştır. Hem ben editör olarak hem de bölümleri hazırlayan yazar akademisyenlerin bu duyarlılığı göstermemiz sonucunda böylesine kapsamlı bir kitap tamamlanabilmiştir. Kitabın, geniş konu/yazar yelpazesine ve detaylı bilgiler sunmasıyla, ilgili literatürdeki Türkçe kaynak ihtiyacını önemli ölçüde karşılaması beklenmektedir. Bu kitap Lisans öğrencileri için bir DERS KİTABI, Alan uygulamacıları için bir YARDIMCI KİTAP, Yüksek Lisans /Doktora öğrencileri için bir KAYNAK KİTAP ve alanla ilgili herkes için temel bir BAŞVURU KİTABI olmaya adaydır.

Kitabın hazırlanmasında emeği geçen tüm akademisyenlere ve kitabın hazırlanmasının her aşamasında yardımcı olan tüm VİZETEK çalışanlarına çok teşekkür ediyorum.

“Düşünme Becerileri ve Uygulama Örnekleri Kılavuz Kitabı” adlı eserin düşünme becerileri konusuyla ilgilenen tüm okuyucuların yararlanabilecekleri önemli referans kaynaklarından biri olacağını düşünüyorum.

Editör

Prof. Dr. Gülay EKİCİ

Mart 2023, Ankara

SUNUŞ¹

Doç. Dr. Davut SARITAŞ'ın Bakış Açısından "Düşünme Becerileri ve Uygulama Örnekleri Kılavuz Kitabı"

*"İnsan varlığıyla değil, varlığıyla birlikte aklı ile insandır.
Varlıklar arasında bulunan düzenliliği düşünmek aklın görevidir"*

Averroes (İbn Rüşd)

Düşünmenin tarihi aynı zamanda insanlığın tarihidir. Bu tarihin başlangıcından itibaren karmaşıklığı ve işlevselliği sürekli gelişen insan beyni, gelişmiş düşünme becerilerinin ortaya çıkmasına imkân sağladı. Bilimsel bulgulara göre birkaç milyon yıl önce ortaya çıkan ilk insanlar (homo habilis) alet kullanma becerilerine sahipti. Daha sonra yaşamış olanlar ise (homo erectus), ateş yakma ve avlanma teknikleri geliştirerek daha karmaşık düşünme becerileri sergilediler. Bunlar insanın "düşünme" yetisinin eseri olan bir dünya inşa etmesinde ilk adımlarıydı. Asıl gelişme, modern insanın atası olarak kabul edilen ve düşünme yetisine gönderme yapılarak bilimsel ismi verilen homo sapiens'in karmaşık dil kullanma, soyut düşünme ve yaratıcılık gibi daha gelişmiş düşünme becerileri göstermesiydi. Bu beceriler insanlığın daha gelişmiş medeniyetler, kültürler ve teknolojiler yaratmasını sağladı.

İnsanların düşünme becerilerinin gelişiminde, beynin anatomik ve fizyolojik özelliklerinin yanı sıra çevresel faktörler de önemli bir rol oynar. Örneğin, eğitim, kültür, sosyal etkileşimler, deneyimler ve beslenme, insanların zihinsel veya düşünme becerilerinin gelişimine katkıda bulunur. Bu nedenle eğitim ve kültür başta olmak üzere, insanın düşünme becerilerinin eseri olan dış etkenlerin aynı zamanda düşünme becerilerinin gelişmesine ve türleşmesine de neden olduğu söylenebilir. Bu karşılıklı etkileşim tarihsel olarak kesin sınırlarla ayrılması mümkün olmayan bir süreçte devam edegelmiştir. İnsanın zihinsel tekamülü, karmaşık bir süreçtir ve bu süreçte belirli bir düşünme türü ya da becerisinin ortaya çıkışı kesin bir sıralamaya tabi tutulamaz. Ancak kabaca ve genel olarak, insan düşünmesinin tarihi aşağıdaki dönemlere ayrılabilir:

- 1. İlk Düşünsel Dönem:** Bu dönem, İnsanın (özellikle homo sapiensin) ortaya çıkışından MÖ 5000 yıllarına kadar olan süreci kapsar. Bu dönemde insanlar, temel ihtiyaçlarını karşılamak için doğaya uyum sağlamaya çalışıyordu. Bu süreçte, insanlar daha çok somut ve pratik düşünce tarzına uygun beceriler göstermekteydi.
- 2. Antik Dönem:** Bu dönem, MÖ 5000 yıllarından başlayarak, MÖ 500'lere kadar devam eden bir süreci kapsar. Bu dönemde, insanların zihinsel evrimin-

¹ İlgili alanda uzun zamandır çalışmalar hazırlayan kıymetli öğrencim Doç. Dr. Davut SARITAŞ'ın konuyla ve kitapla ilgili görüşlerini paylaşması kitabımıza önemli bir bakış açısı kazandırması yönünden önemlidir. Teşekkür ederim.

de büyük bir atılım gerçekleşti. İnsanlar, doğayı sorgulamaya ve dünyanın doğasını anlamaya başladı. Antik Yunanistan'da düşünme becerileri filozoflar eliyle, mantık ve kuramsal bir yapı arz eden doğa felsefesi konularına yöneldi.

- 3. Ortaçağ Dönemi:** Bu dönem, bilim tarihinde Roma dönemi olarak adlandırılan süreçte dahil edilirse, MÖ 500'lü yıllardan MS 1453 yılına kadar olan süreci kapsar. Bu dönemde, özellikle Avrupa'da dini inançlar düşünsel gelişmeleri etkiledi. Bu nedenle, düşünme becerileri teolojik konulara yönelik olarak mantık temelinde ve Aristoteles felsefesinin etkisindeydi.
- 4. Rönesans Dönemi:** Bu dönem, MS 1453'ten başlayarak 1600'lü yıllara kadar olan süreci kapsar. Bu dönemde, Avrupa'da bir yeniden doğuş yaşandı. Bilim ve sanat alanlarındaki gelişmelerle birlikte, insanların düşünsel gelişmelerinde de bir ivme kazanıldı. Akıl yürütme ve mantık konularında yeniden canlanma yaşandığı bir dönemdir.
- 5. Aydınlanma Dönemi:** Bu dönem, 1600'lü yıllardan 1800'lü yıllara kadar olan süreci kapsar. Aydınlanma Dönemi, insanların özgür düşünce, ampirik bilimsel yöntemler ve rasyonalizm konularına daha fazla ilgi duymaya başladığı bir dönemdir. Bu dönemde, düşüncelerin özgürce ifade edilmesi ve sorgulanması teşvik edildi. Filozoflar ve bilim adamları, matematiksel mantık sistemleri ve doğa yasalarının keşfi ile düşünme becerileri konusunda daha sistemli bir yaklaşım benimsediler.
- 6. Modern Dönem:** Bu dönem, 1800'lerden günümüze kadar olan süreci kapsar. Modern Dönemde, bilimsel gelişmeler, teknolojik ilerlemeler ve küreselleşme gibi faktörler, insanların düşünsel gelişmelerini etkiledi. Düşünme, akıl yürütme ve mantık konuları, matematiksel mantık sistemlerinin gelişmesiyle birlikte daha da gelişti. Bu sistemler, sembolik mantık adı verilen bir yaklaşımla işaret edilerek, matematiksel formüllerin yardımıyla sonuçlar elde edildi.
- 7. Bugün,** düşünme becerileri hala felsefe, matematik, bilim ve diğer disiplin ve uğraşlarda önemli bir konudur.

Bu aşamalar ile ifade edebildiğimiz insanlık tarihinde ilk ortaya çıkan düşünme becerisinin hangisi olduğunu söylemek için yeterli bir bilgiye sahip değiliz. Ancak arkeolojik kanıtlar, yukarıda bahsedilen ilk insanların (homo habilis ve homo erectus) alet kullanma gibi somut ürünleri olan veya somut nesnelere yürütülen düşünme becerilerine sahip olduklarını göstermektedir. Bununla birlikte avlanma teknikleri geliştirme ve kullanma gibi daha soyut ve karmaşık düşünme becerileri gerektiren aktiviteler yaptıkları da bilinmektedir. Dolayısı ile insanların ilk düşünme becerilerini bugünün penceresinden literatüre dayalı olarak tanımlamak ve kavramsallaştırmak, sınıflamak çok zordur. Bu zorluğa rağmen bu kitabın içeriğini oluşturan düşünme becerilerini yukarıda verilen çok kısa tarihsel gelişim özelinde yeniden değerlendirebiliriz.

Kitapta yer alan düşünme becerilerinin bazıları çok tanınan beceriler olarak eski yazılı eserlerde yer almaktadır. Örneğin; tümevarım, tümdengelim ve analitik düşünme becerilerini kapsayan mantıksal düşünme; antik Yunan döneminde Aristoteles, Platon, Sokrates gibi ünlü filozoflarca sistematikleştirilmeye başlanmış, sonrasında Ortacağ'da ve Rönesans'ın başlangıcına kadar olan dönemde İbn Rüşd, Thomas Aquinas, Bacon gibi filozof ve bilim insanlarınca yeniden ele alınmıştı. Benzer şekilde, eleştirel, argümantasyona dayalı ve analogik düşünme becerileri de benzer şekilde antik Yunan döneminden günümüze kadar güncelliğini korudu. Bu düşünme becerilerine Aristoteles'in mantık ve retorik çalışmalarında, Kant'ın eleştirel felsefesinde, Hume'un insan anlayışına ilişkin eserlerinde ve güncel eğitim bilim çalışmalarında sıklıkla rastlanan Toulmin'in argüman modelinde rastlanabilir. Yine, sezgisel düşünme Platonun idealer kuramında ve modern zamanda Bergson'un felsefesinde karşımıza çıkar.

Bunlarla birlikte modern dönemde ve günümüze yakın zamanlarda öne çıkarak tanımlamalarını kazanan düşünme türleri de bu kitapta beceri olarak yer almıştır. Modern bilimlerin doğuşu sonrasında özellikle fen bilimleri ve matematik alanları üzerine yapılan epistemolojide tanımlanmış Popper'ci hipotetik düşünme, Peirce'in abdüktif düşünme sistemi ile sosyal bilimlerde zemin bulan Kant'ından vurgulanan kronolojik düşünme ve Husserl'in tanımladığı fenomenolojik düşünme bunlara örnek olarak verilebilir. Benzer şekilde son yüzyılda iyice gelişen psikoloji ve onun eğitim üzerindeki etkisi ile tanımlanan düşünme becerilerine de bu kitapta kapsamlıca yer verilmiştir. Örneğin; Dewey'in eğitim felsefesi ile açık ilişkili olan yansıtıcı düşünme, Novak'ın kuramsal yaklaşımını yansıtan haritalamalı düşünme, Bruner'in öğrenme kuramı ile yakın ilişkili olan öyküsel düşünme, Pierce'in temsiller ile ilgili kuramında yer alan ikonik düşünme bunlardan bazılarıdır. Yakın zamanlarda modern psikoloji, sinir bilim, epistemoloji, teknoloji bütünlüğünde yapılan çalışmalarla bilimsel olarak tanımlanan ve eğitim çalışmalarında yer bulan birçok düşünme becerisine de bu kitapta ayrıca yer verilmiştir. Örneğin; yakınsak-ıraksak, uzamsal, mekânsal, yaratıcı, yenilikçi, hesaplmalı düşünme becerileri bunlara örnek verilebilir.

Tüm bu düşünme becerilerinin mevcut bilgiler ışığındaki tarihsel gelişimleri bazı durumlarda iç içe olsa da bunların bazılarının yukarıda bahsedilen bilimlerin gelişmiş yöntemsel imkânlarının ve geliştirilen kuramlarının etkisi ile yakın zamanda tanımlanabilmiş olmaları, bunların ilk insanlarda olmadığı anlamına gelmez. Sadece bunların ilk insanlardan günümüze kadar hangi sıralamayla geliştiği konusunda net bir şey söylemeyi zorlaştırır. Bununla birlikte bir bireyin düşünsel gelişimine benzer şekilde insan türünün bilişsel tekâmülünün somut ve görsel düşünmeden, soyut ve sembolik düşünmeye doğru ilerlediği düşünülmektedir. Ancak bu ilerleme basit bir doğrusallıkla, aynı anda farklı düşünme türlerinin kullanımıyla gerçekleşmiş olabilir. Örneğin; tarihsel süreçte insanlar hem somut düşünerek pratik sorunlara çözümler üretmişler hem de soyut düşünerek din, felsefe gibi soyut kavramları ele aldılar. Bu açıdan bir fikir vermesi adına bu kitapta bahse-

dilen bazı düşünme becerilerini, somut/realist düşünme şeklinden soyut/sembolik düşünme şekline doğru sıralamak, aralarındaki bazı örtüşmeler, sınırlandırmalar ve kategoriler içerisindeki kaymalar olabileceği dikkate alınarak, şu şekilde mümkün görünüyor. Somut/Realist düşünme; *Uzamsal, Mekânsal düşünme, Yakınsak-ırsak düşünme, Kronolojik düşünme* vb. (2) Geçişli; *Yansıtıcı düşünme, Fenomenolojik düşünme, Eleştirel düşünme* vb. (3) Soyut/Sembolik düşünme; *Tümdengelim düşünme, Tümevarım düşünme, Yaratıcı düşünme, Yenilikçi düşünme, Eleştirel düşünme, Mantıksal düşünme, Hipotetik düşünme* vb.

Özetle, bu kitapta büyük ve tiziz bir emeğin ürünü olarak, insanlığın yukarıda bahsedilen tarihsel sürecinde bir şekilde tanımlanmış ve literatürde yer almış düşünme becerilerini ve bunların eğitimini ele almaktadır. Elinizde tutduğunuz bu kitap, yukarıda ifade edilen bağlamda insanı ve onun yarattığı medeniyetin temelini teşkil eden eşsiz bir yetinin ayrıntılı tanıtılmasına ve bunu eğitim mahareti ile nasıl geliştirilebileceğine odaklanmaktadır. Bu nedenle eğitimin olmazsa olmaz temel amaçlarından biri olan düşünme eğitiminde eğitimciler ve konuyla ilgilenen tüm okuyuculara yol göstereceği umulmaktadır.

Kitabın hazırlanmasının her aşamasında, editör olarak özveriyle nitelikli katkılar sağlayan değerli hocam Prof. Dr. Gülay EKİCİ olmak üzere tüm yazar akademisyenlerin emeklerine sağlık.

Doç. Dr. Davut SARITAŞ

Mart 2023, Nevşehir

Prof. Dr. Gülay EKİCİ

Lisans: Ankara Üniversitesi, Fen Fakültesi, Biyoloji Bölümü.

Yüksek Lisans: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Program Geliştirme Bölümü.

Yüksek Lisans Tezi: Biyoloji öğretmenlerinin öğretimde kullandıkları yöntemler ve karşılaştıkları sorunlar.

Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Suat PEKTAŞ

Doktora: Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim dalı.

Doktora Tezi: Öğrenme stiline dayalı biyoloji öğretiminin analizi.

Danışmanı: Prof. Dr. Ülker AKKUTAY

2010 yılında Eğitim Programları ve Öğretim alanında doçent unvanımı aldım.

Halen Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim dalında görevimi sürdürmekteyim.

Çalışma alanımı, genel olarak "Öğrenciler nasıl daha iyi öğrenebilirler?, Öğretmenler nasıl daha iyi öğretebilirler? ve "Nitelikli eğitim-öğretim için neler yapılabilir?" sorularının cevapları olarak tanımlayabilirim. Bu konularla ilgili yayınlanmış pek çok makalem, bildirilerim, kitap bölümlerim ve kitap editörlüklerim bulunmaktadır.

Aşağıda ilgili konularda hazırladığım, bölüm yazdığım ve editörlüğünü yaptığım kitaplar hakkında bilgiler yer almaktadır.

Kitap ve Kitap Editörlüklerim

Ekici, G. (2022). (Edt.). Etkinlik örnekleriyle güncel öğrenme-öğretme yaklaşımları-V. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Ekici, G. (2021). (Edt.). Bilimin teknolojideki uygulamaları. Ankara: Vize Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi,

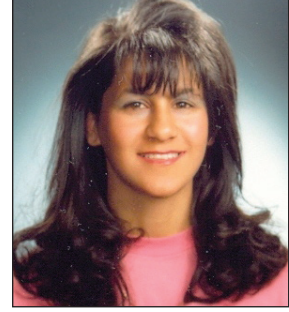
Ekici, G. & Özdemir, S.M. (2021). (Edt.). Çağdaş bakış açısıyla eğitimde program geliştirme ve değerlendirme. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Ticaret Limited Şirketi.

Ekici, G. (2021). (Edt.). Öğretim teknolojileri. Ankara: Vize Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi, 2021.

Denzin, N.K. & Lincoln, Y.S. (2021). SAGE nitel araştırmalar kılavuz kitabı. G. Ekici ve S. Yeşilçınar (Çev. Edit). Ankara: VİZETEK Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi.

Ekici, G. (2020). (Edt.). Eğitim psikolojisi. Ankara: VİZE Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi.

Ekici, G. (2020). (Edt.). Etkinlik örnekleriyle güncel öğrenme-öğretme yaklaşımları-IV. Ankara: PEGEM Akademi Yayıncılık.

- Ekici, G. (2020). (Edt.). Öğrenme-öğretme kuramları ve uygulamadaki yansımaları. Ankara: VİZETEK Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi.
- Ekici, G. (2020). (Edt.). Eğitime giriş. Ankara: VİZETEK Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi.
- Ekici, G. (2018). (Edt.). Biyolojide özel konular. Çanakkale: Paradigma Akademi Yayınları.
- Ekici, G. (2017). (Edt.). Eğitim bilimine giriş. Çanakkale: Paradigma Akademi Yayınları.
- Ekici, G. (2016). (Edt.). Öğrenme-öğretme kuramları ve uygulamadaki yansımaları. Ankara: PEGEM Yayıncılık.
- Ekici, G. (2015). (Edt.). Etkinlik örnekleriyle güncel öğrenme-öğretme yaklaşımları-III. Ankara: PEGEM Yayıncılık.
- Ekici, G. (2015). (Edt.). Etkinlik örnekleriyle güncel öğrenme-öğretme yaklaşımları-II. Ankara: PEGEM Yayıncılık.
- Ekici, G. (2014). (Edt.). Etkinlik örnekleriyle güncel öğrenme-öğretme yaklaşımları-I. Ankara: PEGEM Yayıncılık.
- Ekici, G. (2014). (Edt.). Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı. Edirne: Paradigma Akademi Yayınları.
- Ekici, G. & Güven, M. (2013). (Edt.). Yeni öğrenme-öğretme yaklaşımları ve uygulama örnekleri. Ankara: PEGEM Yayıncılık.
- Ekici, G. (2003). Öğrenme stilleri. İstanbul: Hikmet Neşriyat Ltd. Şti.
- Ekici, G. (2003). Öğrenme stiline dayalı öğretim ve biyoloji dersi öğretimine yönelik ders planı örnekleri. Ankara: Gazi Kitabevi.

Kitap Bölümlerim

- Somuncu Demir, N. & Ekici, G. (2022). Fen öğretiminde disiplinlerarası tarım temelli uygulamalar. E. Kızılay ve M. Çevik (Edt.). Disiplinlerarası fen öğretimi. Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık Organizasyon Ticaret Limited Şirketi.
- Duran, V. & Ekici, G. (2022). Semantik (Anlamsal) haritalama temelli öğrenme- öğretim yaklaşımı. G. Ekici (Edt.). Etkinlik örnekleriyle güncel öğrenme-öğretme yaklaşımları-V Ankara: PEGEM Akademik.
- Duran, V. & Ekici, G. (2021). Değişik Fiziksel sensörler ve nanoteknoloji. Bilimin teknolojiadaki uygulamaları. G. Ekici (Edt.). Ankara: VİZE Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi.
- Duran, V. & Ekici, G. (2021). Etkili iletişim ve öğretim. M. Tuncer (Edt.). Öğretim ilke ve yöntemleri. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Ekici, G. & Duran, V. (2021). Bilim merkezlerinde STEM eğitimi. B. Bakioğlu ve M. Çevik (Edt.). Okul dışı öğrenme ortamlarında uygulamalı STEM eğitimi. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Ticaret Limited Şirketi.
- Duran, V. & Ekici, G. (2021). Türkiye’de ve Dünya’da dijital öğretim teknolojilerinin kullanım durumu. G. Ekici (Edt.). Öğretim teknolojileri. Ankara: Vize Basın Yayın Eğitim Öğretim Pazarlama Sanayi Ticaret Limited Şirketi.

- Ekici, G. & Duran, V. (2021). Öğretim materyallerinin etkinlik durumuna ilişkin araştırmalar. G. Ekici (Edt.). Öğretim teknolojileri. Ankara: Vize Basın Yayın Eğitim Öğretim Pazarlama Sanayi Ticaret Limited Şirketi.
- Ekici G. (2021). Eğitim programı okuryazarlığı. G. Ekici ve S.M. Özdemir (Edt.) Çağdaş bakış açısıyla eğitimde program geliştirme ve değerlendirme. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Ticaret Limited Şirketi.
- Yeşilçınar, S. & Ekici, G. (2021). Görüşme. İçinde N.K. Denzin ve Y.S. Lincoln, SAGE nitel araştırmalar kılavuz kitabı. Ankara: VİZETEK Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi.
- Ekici, G. & Yeşilçınar, S. (2021). Çeşitleme (Triangulation). İçinde N.K. Denzin ve Y.S. Lincoln, SAGE nitel araştırmalar kılavuz kitabı. Ankara: VİZETEK Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi.
- Otuz, B. & Ekici, G. (2020).İnsancıl (Hümanist) yaklaşımlar ve öğrenme G. Ekici (Edt.). Eğitim psikolojisi. Ankara: VİZE Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi.
- Ekici, G. . (2020). Öğrenme stili modelleri ve öğrenme stiline dayalı eğitim-öğretim, G. Ekici (Edt.). Eğitim psikolojisi. Ankara: VİZE Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi.
- Duran, V. & Ekici, G. (2020). Program geliştirme ve ders içerikleri. H. G. Berkant (Edt.). Eğitimde program geliştirme: Kuramdan uygulama örneklerine. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ekici, G. (2020). 21. Yüzyıl becerileri ve eğitim alanındaki yansımaları”, H. Ünsal (Edt.). Eğitime giriş Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yeşilçınar, S., Kartal, G. & Ekici, G. (2020). Görev temelli öğrenme-öğretme yaklaşımı. G. Ekici (Edt.). Etkinlik örnekleriyle güncel öğrenme-öğretme yaklaşımları-IV. Ankara: PEGEM Akademik, 2020.
- Ekici, G. (2020). Bilgiyi işleme kuramı. G. Ekici. (Edt.). Öğrenme-öğretme kuramları ve uygulamadaki yansımaları. Ankara: VİZETEK Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi.
- Ekici, G. (2020). Zihin alışkanlıklarına göre öğrenme-öğretme yaklaşımı. G. Ekici. (Edt.). Öğrenme öğretme kuramları ve uygulamadaki yansımaları. Ankara: VİZETEK Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi.
- Ekici, G. (2020). 21. Yüzyılda eğitim biliminde yönelimler. G. Ekici (Edt.). Eğitime giriş. Ankara: VİZETEK Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi.
- Duran, V. & Ekici, G. (2019). Sürdürülebilir çevre (ss.140-167). N. Özgen ve M. Kahyaoglu (Edt.) Sürdürülebilir kalkınma. Ankara: Pegem Akademi.
- Gökmen, A., Solak, K. & Ekici, G. (2019). Eğitim ve sürdürülebilirlik (ss.72-89). N. Özgen ve M. Kahyaoglu (Edt.) Sürdürülebilir kalkınma. Ankara: Pegem Akademi.
- Ekici, G. (2019). Öğrenme türleri-öğrenme stilleri. A. Ataman (Edt.). Eğitim psikolojisi. Ankara: Vize-tek Yayıncılık.
- Ekici, G. & Duran, V. (2019). The investigation of teacher’s views on teaching profession: An example of drawing technique (pp.28-58). S. Baskın and Y. Aktaş (Edt.) Current research examples on educational sciences in Turkey. Mauritius: LAP Lambert Academy Publishing.
- Duran, V. & Ekici, G. (2019). The reasoning styles model (pp.59-91). S. Baskın and Y. Aktaş (Edt.) Current research examples on educational sciences in Turkey. Mauritius: LAP Lambert Academy Publishing.

- Ekici, G. & Öztürk, Z. (2018). İlkokul öğrencilerinin dünya kavramına yükledikleri duygusal semantic değerlerin analizi (ss.771-786). A. İşcan (Edt.). Eğitim bilimlerinde örnek araştırmalar. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.
- Ekici, G. & Öztürk, Z. (2018). İlkokul öğrencilerinin "zaman" kavramına ilişkin bilişsel yapıları: Nitel bir analiz örneği (ss.787-806). A. İşcan (Edt.). Eğitim bilimlerinde örnek araştırmalar. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.
- Kayabaşı Görkaş, B. & Kayabaşı, E. & Ekici, G. (2018). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin meslek etiği dersine ilişkin metaforik algıları: Bolvadin örneği (ss.1415-1450). M. Güler & C. Kayahan (Edt.). Bolvadin araştırmaları. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Akdeniz, H. & Duran, M. & Ekici, G. (2018). (Edt.). Biyolojide nanoteknolojinin kullanımı (ss.199-240). G. Ekici (Edt.). Biyolojide özel konular. Çanakkale: Paradigma Akademi Yayınları.
- Ekici, G. (2017). 21. Yüzyılda eğitim biliminde yönelimler. G. Ekici (Edt.). Eğitim bilimine giriş. Çanakkale: Paradigma Akademi Yayınları.
- Ekici, G. & Kurt, H. (2016). Bilgiyi işleme kuramı. G. Ekici. (Edt.). Öğrenme-öğretme kuramları ve uygulamadaki yansımaları. Ankara: PEGEM Yayıncılık.
- Ekici, G. (2016). Zihin alışkanlıklarına göre öğrenme-öğretme yaklaşımı. G. Ekici. (Edt.). Öğrenme öğretme kuramları ve uygulamadaki yansımaları. Ankara: PEGEM Yayıncılık.
- Ekici, G. & Kurt, H. (2014). Kolb öğrenme stili modeli ve öğretim etkinlikleri. G. Ekici (Edt.). Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı. Edirne: Paradigma Akademi Yayınları.
- Ekici, G. & Kurt, H. (2013). Bireysel farklılıklar ve öğretime yansımaları. G. Ekici & M. Güven. (Edt.). Yeni öğrenme-öğretme yaklaşımları ve uygulama örnekleri. Ankara: PEGEM Yayıncılık.
- Ekici, G. (2013). Kuantum öğrenme yaklaşımı. G. Ekici & M. Güven. (Edt.) Yeni öğrenme-öğretme yaklaşımları ve uygulama örnekleri. Ankara: PEGEM Yayıncılık.
- Ekici, G. (2011). Sınıfta zamanın etkili yönetimi. Ç. Özdemir (Edt.). Sınıf yönetimi. Ankara: PEGEM Yayıncılık.
- Ekici, G. (2003). Öğrenme türleri-öğrenme stilleri. A. Ataman (Edt.). Gelişim ve öğrenme. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Ekici, G. (2002). Öğretim yönetimi. E. Karip (Edt.). Sınıf yönetimi. Ankara: Pegem-A Yayıncılık Tic.

gulayekici@yahoo.com & gekici@gazi.edu.tr

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1: ABDÜKTİF DÜŞÜNME BECERİSİ	1
	<i>Dr. Öğr. Üyesi Tuba AKPOLAT</i>
BÖLÜM 2: ANALİTİK DÜŞÜNME BECERİSİ.....	27
	<i>Doç. Dr. Yılmaz KARA</i>
BÖLÜM 3: ANALOJİK DÜŞÜNME BECERİSİ	59
	<i>Dr. Eda YALÇIN İNCİK</i>
BÖLÜM 4: ANLAMLI-NEDENSEL DÜŞÜNME BECERİSİ.....	99
	<i>Dr. Güneş KORKMAZ</i>
BÖLÜM 5: ARGÜMANTASYONA DAYALI DÜŞÜNME BECERİSİ	117
	<i>Doktora Öğrencisi Bahar Cansu KARA</i>
BÖLÜM 6: BİLGİ-İŞLEMSEL DÜŞÜNME BECERİSİ	145
	<i>Öğr. Gör. Dr. H. Mustafa DÖNMEZ</i>
BÖLÜM 7: ÇAĞRIŞIMSAL DÜŞÜNME BECERİSİ.....	175
	<i>Dr. Öğr. Üyesi Büşra KARTAL</i>
BÖLÜM 8: DÖNÜŞÜMSSEL DÜŞÜNME BECERİSİ	213
	<i>Doç. Dr. Cahit ERDEM</i>
BÖLÜM 9: ELEŞTİREL DÜŞÜNME BECERİSİ	237
	<i>Dr. Öğr. Üyesi Selcen GÜLTEKİN</i>
BÖLÜM 10: FENOMENOLOJİK DÜŞÜNME	265
	<i>Doç. Dr. Aysun GÜR</i>
BÖLÜM 11: GİRİŞİMCİ DÜŞÜNME BECERİSİ.....	293
	<i>Prof. Dr. Süleyman YAMAN</i>

BÖLÜM 12 : HARİTALAYARAK DÜŞÜNME BECERİSİ.....	333
<i>Doç. Dr. Volkan DURAN - Prof.Dr. Gülay EKİCİ</i>	
BÖLÜM 13 : HESAPLAMALI DÜŞÜNME BECERİSİ.....	365
<i>Dr. Aynur Elif BULUT</i>	
BÖLÜM 14: HİPOTETİK DÜŞÜNME BECERİSİ	393
<i>Arş. Gör. Dr. Merve KOCAGÜL</i>	
BÖLÜM 15 : İKONİK DÜŞÜNME BECERİSİ	417
<i>Doç. Dr. Volkan DURAN - Prof. Dr. Gülay EKİCİ</i>	
BÖLÜM 16 : YAKINSAK-IRAKSAK DÜŞÜNME BİÇİMLERİ.....	451
<i>Doç. Dr. Uğur AKPUR</i>	
BÖLÜM 17 : KRONOLOJİK DÜŞÜNME BECERİSİ.....	489
<i>Dr. Esra SELVİ</i>	
BÖLÜM 18 : MANTIKSAL DÜŞÜNME BECERİSİ.....	513
<i>Prof. Dr. Sevilay KARAMUSTAFAOĞLU</i>	
BÖLÜM 19 : MEKANSAL DÜŞÜNME BECERİSİ	547
<i>Doç. Dr. Cennet ŞANLI - Prof. Dr. Adem SEZER</i>	
BÖLÜM 20 : ÖYKÜSEL DÜŞÜNME BECERİSİ.....	579
<i>Doç. Dr. Emin Tamer YENEN - Doç. Dr. Ahmet DURMAZ</i>	
BÖLÜM 21 : SEZGİSEL DÜŞÜNME BECERİSİ	607
<i>Doç. Dr. Gürol YOKUŞ</i>	
BÖLÜM 22 : STRATEJİK DÜŞÜNME BECERİSİ	631
<i>Dr. Öğr. Üyesi Mustafa POLAT</i>	

BÖLÜM 23 : TÜMDENGELİM DÜŞÜNME BECERİSİ.....	657
<i>Doç. Dr. Davut SARITAŞ - Dr. Öğr. Üyesi Oktay KIZKAPAN</i>	
BÖLÜM 24 : TÜMEVARIM DÜŞÜNME BECERİSİ	683
<i>Doç. Dr. Davut SARITAŞ</i>	
BÖLÜM 25 : UZAMSAL DÜŞÜNME BECERİSİ.....	711
<i>Dr. Şefika TATAR</i>	
BÖLÜM 26 : UZMANCA DÜŞÜNME BECERİSİ.....	753
<i>Öğr. Gör. Dr. Eylem ORUÇ</i>	
BÖLÜM 27 : YANAL DÜŞÜNME BECERİSİ	769
<i>Doç. Dr. Erdi ERDOĞAN</i>	
BÖLÜM 28 : YANSITICI DÜŞÜNME	797
<i>Doç. Dr. Bülent ÖZDEN</i>	
BÖLÜM 29 : YARATICI DÜŞÜNME BECERİSİ	835
<i>Doç. Dr. Ahmet Zeki GÜVEN</i>	
BÖLÜM 30 : YENİLİKÇİ (İNOVATİF) DÜŞÜNME BECERİSİ.....	869
<i>Dr. Öğrt. Üyesi Sabahattin YEŞİLÇINAR</i>	